

Werkgroep Woningcorporaties

12 oktober 2023

Adaptatie
Atelier

 Gemeente
Enschede

GEMEENTE
HEILOO

STAD ANTWERPEN

ROESELARE
is 'r voor jou

Agenda werksessie

- ❖ Welkom en check-in
- ❖ Hoe verloopt de **samenwerking** tussen gemeenten en woningcorporaties?
- ❖ **Kennis en instrumenten:** Toolbox de Groene Huisvester, Beleidsmixer, VNG WWoonbeleid
- ❖ **Wat / wie** wil jij ook erbij hebben om deze werkgroep tot een succes te maken?
- ❖ Afronding en vervolgspraken

Adaptatie Atelier - WG Woningcorporaties

DOEL

Versnellen van
klimaatbestendige en
natuurinclusieve
inrichting van privaat
terrein.

Multistakeholder

- ❖ Gemeenten, provincies, waterschappen, **woningcorporaties**, omgevingsdiensten, parkmanagers
- ❖ Kennis- en adviesorganisaties
- ❖ Banken, en anderen

WERKWIJZE

- Leren van elkaars praktijk en
- Samen hulpmiddelen ontwikkelen
- Werkgroepen (ca 6 bijeenkomsten per jaar)

Werkgroepen

- ❖ Bedrijventerreinen (2022)
- ❖ **Woningcorporaties (okt 2023)**
- ❖ Woningeigenaren en VVE's (2024)

RESULTAAT

- Inspiratie
- Netwerk
- Kennis (factsheets en best practices)
- Toepassing

Samenwerking en uitwisseling

- ❖ Netwerk KANS
- ❖ Samen Klimaatbestendig
- ❖ Kennis in de Regio 2023
- ❖ Werklandschappen vd Toekomst
- ❖ VNG netwerken GNK en GNW

Hoe verloopt de samenwerking bij jullie?

Harderwijk		
Enschede		

Kennis en instrumenten

- ❖ Toolbox en website de Groene Huisvester,
- ❖ Beleidsmixer
- ❖ VNG Woonbeleid
- ❖ Collega gemeenten en waterschappen

Groene Huisvesters - deelnemers

Groene Huisvesters - thema's

KLIMAATADAPTATIE

Hitegroep/
Toolbox

Tuinengroep/
Toolbox

Versnellingslab
Circulair
bouwen

Bouwstenen
Circulariteit

DUURZAME MOBILITEIT

Bouwstenen

Groep
Duurzame
Mobiliteit

Prestatieafspraken

INNOVATIEVE TOEPASSINGEN

Beleidsmixer

Stap 1. Doelen & opgaven

Verduidelijk je doelen voor klimaatadaptatie

- ▶ Probleem analyseren
- ▶ Beleidsdoelen afwegen
- ▶ Participatie

"Zonder doelen werkt het niet"

Stap 2. Maatregelen & stakeholders

Duid de gewenste **fysieke maatregelen** en de belangrijkste **stakeholders**

- ▶ Effectiviteit van maatregelen
- ▶ Stakeholders
- ▶ Meekoppelen
- ▶ Brede baten van groen

"Klimaatadaptatie is niet mogelijk zonder privaat terrein"

Stap 3. Instrumentenmix

Bepaal je **instrumentenmix** om klimaatadaptatie te stimuleren op privaat terrein

- ▶ Communicatie
- ▶ Financiële prikkels
- ▶ Juridisch verplichten

"Brede mix van instrumenten is nodig"

Stap 4. Financiële prikkels

Werk je **financiële prikkels** uit

- ▶ In natura
- ▶ Subsidie
- ▶ Groene leges
- ▶ Duurzame rioolheffing

"Mix van private en publieke bijdragen is nodig: financiële prikkels"

Stap 1. Doelen & opgaven

Verduidelijk je doelen en opgaven voor klimaatadaptatie. Op basis van een heldere klimaatrisico analyse kijk je naar de samenhang van klimaatadaptatie met andere beleidsdoelen. Bepaal verder het gewenste participatieniveau van inwoners, bedrijven en andere partijen.

Probleemanalyse: klimaatrisico's

Stresstest en Risicodialoog

Ambities Deltaplan
Ruimtelijke Adaptatie

Klimaat-effectatlas

Online tool - klimaatrisico's
per gemeente

Klimaat-schadeschatter

Online tool - verwachte
klimaat-schade (tot 2050)
per gemeente

Thema's
klimaatadaptatie
Bron: DPRA

Opgaven afwegen

Afwegingskader Omgevingsvisie

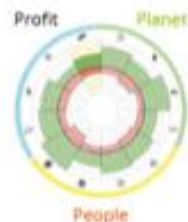
Handreiking - opgaven in
de omgevingsvisie afwegen
mbv de SDGs

Omgevingswijzer

Instrument - integrale
duurzaamheid inzichtelijk
maken

Gezamenlijke gebiedsambitie

Factsheet - gebiedsambitie
als instrument voor borgen
klimaatadaptatie

Samenhang tussen
verschillende opgaven
Bron: Omgevingswijzer

Participatieniveau bepalen

Ontwerpen van participatie als een bewust maatwerkproces

Factsheet - lessen,
stappenplan en handreikingen

Onderbouwd ontwerpen aan participatieprocessen

Kennisbasis - participatie in
de fysieke leefomgeving

Co-creatie

Stappenplan en methoden -
participatie vormgeven

Participatieladder
Bron: Expert paper partici-
patie in klimaatadaptatie

Politieke afwegingen:

- ▶ Duurzaamheid
- ▶ Rechtvaardigheid
- ▶ Institutionele kosten

[Lees meer](#)

Extra

Typen doelen

Ambitie/visie

bv. Aantrekkelijke
leefomgeving

Resultaat-gestuurd

bv. Min. 90 % neerslag
binnen gemeente lokaal
houden

Norm

bv. Min. 60 mm
waterberging op eigen
perceel

Inspanning-gestuurd

bv. Min. 2 ha afkoppelen
per jaar

Voorbeeld: Prioriteitenladder
Groningen

Stap 2. Maatregelen en stakeholders

Duid de gewenste fysieke maatregelen en de belangrijkste stakeholders. Bepaal op basis van je doelen in welk gebied/wijk welke fysieke maatregelen nodig zijn. Is dit kosteneffectief op publiek terrein op te lossen? En kun je de maatregelen laten meekoppelen met andere opgaven? Of moet je ook stakeholders op privaat terrein stimuleren en kun je dan de bredere baten van groene adaptatiemaatregelen benutten?

Politieke afwegingen:

- ▶ Duurzaamheid
- ▶ Rechtvaardigheid
- ▶ Institutionele kosten

[Lees meer](#)

Effectiviteit van maatregelen

Groenblauwe netwerken & Rainproof

Overzichten - maatregelen voor klimaatadaptatie

Effectiviteit klimaat-adaptatie-maatregelen

Tabel - effectiviteit van adaptatiemaatregelen op verschillende thema's

Toolbox Klimaat-bestendige Stad

Online tool - effectiviteit en kosten van adaptatiemaatregelen

Meekoppelen

Slim Koppelen Klimaatadaptatie

Handreiking - meekoppelen met energie-transitie, nieuwbouw en renovatiecyclus

Handboek meekoppelen

Website - "spelregels" van meekoppelen bepalen

Brede baten van groen

TEEB stad

Online tool - maatschappelijke waarde van groen en water in de stad

Groene Baten Planner

Scenarioanalyse - maatschappelijke waarde van groen in A'dam

Brede baten van groen

Bron: Green Deal Groene Daken

Stakeholders

Atlas van de Regio
Kaart - grondeigendom in Nederland

Participatie inrichten
Zie de tools onder "participatieniveau bepalen" bij stap 1.

Klimaataanpassingen bij
Website - inspiratie per stakeholdergroep door Samen Klimaatbestendig

■ Privaat terrein
■ Publiek terrein

Voorbeeld Den Haag:
Aandeel privaat (65%) versus publiek (35%) terrein

Stap 3. Instrumentenmix

Bepaal je instrumentenmix om klimaatadaptatie te stimuleren op privaat terrein.
Vaak is een mix van beleidsinstrumenten gewenst om stakeholders te stimuleren.

Overzichten beleidsinstrumenten

Roadmap Klimaatrobuuste Gebiedsontwikkeling*
Overzicht van beleidsinstrumenten

Borgen klimaatadaptatie op privaat terrein*
Overzicht van beleidsinstrumenten

De preek, de wortel en de stok vormen samen de instrumentenmix. Hun (gezamenlijke) effectiviteit vraagt nog verder onderzoek.

Communicatie (preek)

Gedragstool klimaat-adaptatie
Online tool - communicatie afstemmen op doelgroepen

Gedragsaanpak financiële prikkels
Rapport - resultaten gedragsonderzoek
Rucphen & Son en Breugel

Ons Water Leefstijlvinder
Kaart & communicatietoolkit - leefstijlen van inwoners

Financiële prikkels (wortel)

Financiële prikkels voor klimaat-adaptatie*
Inventarisatierapport

Juridisch verplichten (stok)

Handreiking decentrale regelgeving*
Voorbeeldteksten - decentrale regelgeving voor klimaatadaptatie

Modellen voor juridische instrumenten klimaatadaptatie*
Rapport - waterberging juridisch voorschrijven

"Altijd in enige vorm nodig"

"Om communicatie te versterken"

"Om verplichting te verzachten"

"Om iedereen mee te krijgen"

Politieke afwegingen:

- ▶ Duurzaamheid
- ▶ Rechtvaardigheid
- ▶ Institutionele kosten

Lees meer

Extra

Financiering van klimaatadaptatie

Lees meer:

- ▶ [Beeldverhaal - Nederland klimaatbestendiger maken; welke rol spelen financiële instellingen?](#)
- ▶ [Financiële instrumenten klimaatadaptief bouwen](#)

* In bijlage 2 lees je welke beleidsinstrumenten in deze overzichtspublicaties opgenomen zijn.

Stap 4. Financiële prikkels

Werk de financiële prikkels verder uit. Er zijn financiële prikkels die decentrale overheden kunnen inrichten en er zijn prikkels vanuit de Rijksoverheid ontwikkeld. Ze staan met voorbeelden uitgewerkt bij elkaar in de inventarisatie 'Financiële prikkels voor klimaatadaptatie'. We geven hier een samenvatting en noemen de belangrijkste.

1 Diensten in natura

Het aanbieden van maatregelen op privaat terrein op kosten van de gemeente / het waterschap. Voorbeelden: Onttegeldiensten Amsterdam, Tegeltaxi Rotterdam, Aanleg geveltuintjes Harderwijk, Boomadoptieplan Putten.

2 Subsidie

Het verstrekken van geld of vouchers voor de aanleg van klimaatadaptatiemaatregelen door bewoners of bedrijven. Voorbeelden: Vouchers in Rucphen, Stimuleringsregeling Noord-Veluwe, Klimaatpremie Antwerpen.

4 Duurzame rioolheffing

Het aanpassen van de heffingsmaatstaf van de rioolheffing, zodat klimaatadaptie (bv. afkoppelen) wordt beloond. Voorbeeld: Verordening Son en Breugel.

Duurzame Rioolheffing Factsheet

Beslisboom rioolheffing Enschede - opties voor rioolheffing verkennen

Infographic effectiviteit Noord-Veluwe - onderbouwing subsidiehoogte voor maatregelen

3 Groene leges

Korting of vrijstelling van de leges voor vergunningaanvraag bij duurzame nieuwbouw of verbouwing. Voorbeelden: Oldenzaal, Zelst, Zwolle en Den Haag.

Waterspoor

Variant op de duurzame rioolheffing waarbij ook de drinkwaterprijs naar verbruik gedifferentieerd wordt. Voorbeelden: Watertarief Vlaanderen.

	Woningen		Bedrijven/corporaties
	Gebruiker/ huurder	Eigenaar	
Eenmalige prikkel stimuleert aanleg	In natura 1 Subsidie 2 Fondsvorming Btw-differentiatie of vrijstelling A		
		Groene leges 3	
Structurele prikkel stimuleert onderhoud			Costsharing Investeringsaftrek B Groene lening / groenfinanciering C
	Duurzame rioolheffing 4 Waterspoor		

Politieke afwegingen:

- ▶ Duurzaamheid
- ▶ Rechtvaardigheid
- ▶ Institutionele kosten

Lees meer

Financiële prikkels door de Rijksoverheid

- A Verlaagd btw-tarief voor:
- ▶ Beplanting (sierteeltproducten) en zaden
 - ▶ Arbeidskosten bij isolatie van woningen ouder dan 2 jaar
- B Milieu-investeringsaftrek (MIA/Vamil) voor bedrijven en woningcorporaties bij aanschaf van bv. infiltratiesystemen en vegetatiedaken
- C Groene lening/groenfinanciering, met belastingvoordeel bij het investeren in of lenen voor groene projecten.

Rechtvaardigheidsgrond en bewijslast

Voor de uitwerking van een financiële prikkel moet je bepalen of iemand voldoet aan de voorwaarden voor subsidie of belastingvoordeel.

Lees meer

Adaptatie Atelier - Op weg naar resultaat

DOEL

Versnellen van
klimaatbestendige en
natuurinclusieve
inrichting van privaat
terrein.

Multistakeholder

- ❖ Gemeenten, provincies, waterschappen, **woningcorporaties**, omgevingsdiensten, parkmanagers
- ❖ Kennis- en adviesorganisaties
- ❖ Banken, en anderen

WERKWIJZE

- Leren van elkaars praktijk en
- Samen hulpmiddelen ontwikkelen
- Werkgroepen (ca 6 bijeenkomsten per jaar)

Werkgroepen

- ❖ Bedrijventerreinen (2022)
- ❖ **Woningcorporaties (okt 2023)**
- ❖ Woningeigenaren en VVE's (2024)

RESULTAAT

- Inspiratie
- Netwerk
- Kennis (factsheets en best practices)
- Toepassing

Samenwerking en uitwisseling

- ❖ Netwerk KANS
- ❖ Samen Klimaatbestendig
- ❖ Kennis in de Regio 2023
- ❖ Werklandschappen vd Toekomst
- ❖ VNG netwerken GNK en GNW

Afronding en vervolgafspraken

